

At danse

Denne gang skriver jeg ikke bare som Dansehallerens leder, men også som koreograf og danser. Og det bliver et langt skriv. Jeg bliver simpelthen nødt til at skrive om danseren. I lang tid har fokus ligget på udviklingen af koreografi og i mange tilfælde i relation til nye forestillings- og præsentationsformater. I relation til denne udvikling – hvem er så danseren?

Danseren er den, som danser. Har man dansen som sit erhverv, er man danser, selv når man ikke danser. For at udvikle sig i sin identitet og fagligt, er det vigtigt at holde sig ikke blot fysisk i form, men også i intellektuel bevægelse. Konventioner og traditioner i branchen er mange, og de er stærke. Økonomierne, der styrer dansernes marked, er stærkt forankret heri. Hvad kræves der for en udvikling af dansernes evne til at handle? Dansen er ikke noget, der er givet på forhånd. Den bliver. Vi etablerer den gennem sproget, gennem vores handlinger og gennem, hvordan vi opfatter, fortolker og handler i forhold til det dansede. Gennem koreografi.

Vi udtrykker os forskelligt afhængigt af alder, køn, kulturelle og sociale tilhørsforhold, men alle er vi individer med både krop og hjerne uanset, hvor vi er i vores livscyklus. Jeg tilhører dem, der

ikke ser en modsætning mellem en stærk fysisk fremstilling i en veltrænet krop og stærke intellektuelle kompetencer. For mig er det to sider af samme sag. Det synes tydeligt helt enkelt i danserens fysiske udtryk, hvad han eller hun mener og er i stand til også at artikulere intellektuelt. Udgangspunktet er den skabende handling. Det behov for viden, der opstår, motiverer både intellektuelt og fysisk lærende.

Den moderne, innovative dans er diversificeret og interagerer med både det offentlige og med civilsamfundet langt ud over den æstetiserende form for underholdning, hvor publikum trygt kan læne sig tilbage og lade et øjeblik af livet passere forbi. Personligt er jeg træt af den type dans, der flirter med konventioner og forsvinder ind i livets baggrundsstøj. Det er langt mere interessant at se, hvordan nye arbejdsformer, måder at organisere sig på, producere og præsentere sit arbejde på kan resultere i helt nye og forskellige udtryk.

Danseren danser og kræver publikums opmærksomhed, mening og deltagelse ud over den sproglige artikulation gennem ord. Dans handler stadig om sprog i en langt bredere forstand. Det handler om retten til vores særegne som tænkende og forstående mennesker, om vores evne til at kommunikere og interagere. Det skrøbelige heri må vi passe på. Jeg googler "danser", og der kommer mange hits. Men ingen steder finder jeg et enkelt ord om kunst, kun uddannelse, teknik, stil, undervisning, arbejdsvilkår mv. Danseren bliver stadig fremført i kraft af sin krop og sine fysiske færdigheder.

Det der med køn

Danseren arbejder hårdt i mange år for at opnå den færdighed og den viden, der gør mødet med publikum både legitimt og muligt. Traditionelt set dominerer kvinder indenfor dansen, men det er fortsat mændene, der mange gange sidder på magten, tilsyneladende forblændet af konservative kønsnormer. Hvis man ser på dansens institutioner forventes det ofte, at kvinder er både underholdende, lydige, arbejdsvillige, slanke (helst æteriske) og lidt sexet i alt dette. For at være ærlig kan man sige, at forventningerne til mænd er omtrent de samme. Hvis ikke underholdende, så i det mindste lydige med normative kroppe, en æstetiseret maskulinitet med seksuelle undertoner, der er i stand til at spille på flere strenge. Men en afgørende forskel er, at mænd allerede fra de er helt små, bliver gjort bevidst om at dem, som bestemmer oftest er mænd, og derfor skoles de i retning af magt og ressourcer.

Okay, så vil du måske sige, om dette ikke er et vildledende billede? Nej, desværre. På mine rejser

og på mit arbejde rundt om i verden og som ansvarlig for utallige auditions i min bagage, får jeg det bekræftet igen og igen. Jeg ser det hver dag, under uddannelse, på scenen. Det billede jeg har af, hvad danseren kan (og burde) være, og nogle gange også er, har så mange modbilleder. Men uden en forståelse af disse og en viden om, hvad der har været, kan vi ikke komme videre.

At arbejde

I freelance-branchen er danseren ofte skaber og arbejder både kunstnerisk og entreprenant. Mange gange arbejder danseren også i kollektive arbejdsprocesser med mange forskellige medskabere i samme produktion. Med kendskab til arbejdsmarkedet, samfundets forskellige institutioner, regelsæt og støttemuligheder, kan mange, på trods af "systemfejl", udøve et professionelt virke, hvor man kan værdisætte sine kompetencer og få betaling for sit arbejde. Og måske bidrager man yderligere også til udviklingen af nye markeder til den dansekunst, der bliver produceret.

Med indsigt i danserens historie i et socialt, kulturelt, økonomisk og ikke mindst politisk perspektiv, kan vi tage stilling, gennemskue forhindringer for udvikling og komme med forslag til de strategier, der kan gøre en forskel. Det er vigtigt ikke at sidde fast i vanen. Uanset hvad der driver os, har vi brug for den indsigt og viden, der kan gøre vores drivkræfter forståelige som fremadrettede bevægelser. Det, som kan hindre en fremadrettet bevægelse, er den uvidenhed, der passiverer, måske lammer. Derimellem ligger modstanden. Modstandsbevægelser arbejder bagfra og reaktivt, mens fremadrettet bevægelser arbejder proaktivt og fremmer en dybere forståelse af vores samtid. Måske også individuel værdighed. At blive trænet i et godt værdisæt gennem etiske protokoller, der muliggør individuel udvikling, selv i de kollektive processer, som danseren er i, giver forudsætningerne for udvikling af en værdighed i ens faglige kapacitet. Efter noget tid i hvervet opstår der dog altid spørgsmål af forskellig slags, som kan opleves som ubesvarede hindringer.

Politikken styrer, men vi har trods alt systemer til uddannelse og udøvelse af vores hverv, som vi kan bruge bedre. Markedet styrer, men både nationalt og internationalt, vi kan vi selv på eget initiativ udvikle nye. Økonomien styrer, men vi skal kunne handle og stille krav til de bureaukratiske regelsæt, der indimellem hæmmer udviklingen. Kan vi gøre det og fortsat danse?

Hvorfor danser danseren?

Jeg ved at mange, der går i gang med at danse gør det, ganske enkelt, fordi det er så sjovt at

danse. Mens det lille barn danser af umiddelbar lyst, danser teenageren ud fra frustration, drømme om at blive kendt eller bare fordi det er sjovt. For andre kan det være fordi de søger efter en dybere mening, eller det kan være filosofiske og eksistentielle eller politiske spørgsmål, der kan være afsættet. Lysten er næringen. Dans kan give en ønsket oplevelse af helhed, at kunne bruge sig selv fuldt ud både fysisk og intellektuelt, at kunne arbejde med en kunstnerisk fortælling og afspejle sider af samfundet. Undervisere, producenter, bureaukrater og politikere er alle ansvarlige for at skabe plads til de enkelte drivkræfter, som hver person indeholder. Vi må aldrig banalisere, forenkle eller blot stryge med hårene. Det er sådan vi bevæger os fremad. Den individuelle stillingtagen bestemmer hvordan.

Vanens magt er stor. Hos mange dansere møder jeg stadig den lyst, som driver dem fremad, men jeg møder også en uro, modstand, utilstrækkelighed og frygt. Hvis institutionen og beskæftigelse er målet, kræves det at man fortsat underordner sig og følger det system, der har fokus på tekniske færdigheder. Hvis freelancelivet er målet kræves der meget mere viden om omverden, kunstnerisk profilering, kendskab til erhverv, men også politisk stillingtagen. Uanset hvilke mål, man har, kræver det evnen til at kunne samarbejde.

For at drage nytte af de muligheder, vi har for at kunne sælge vores kompetencer, vores kunstneriske arbejde og vores produktioner, har vi brug for nye måder at samarbejde på, organisere os og distribuere vores arbejdet på. Samfundet har forskellige støttemuligheder f.eks. bidrag og stipendier, der muliggør en vis risikotagen. Det skal vi værne om. Vi skal konstant være innovative. For at kunne det, skal vi både tænke og arbejde praktisk på tværs af gængse traditioner, ud over etablerede kvalitetsbegreber. Så langt kan jeg generalisere, men når det gælder om, hvordan det skal gøres, er det den enkeltes, individuelle vision, som styrer. Hvis vi ved, hvorfor vi danser, hvis vi har de rigtige kvalifikationer i de pågældende arbejdsprocesser – ja, så formår vi at forstå, hvordan vi skal arbejde for at bevæge os fremad mod målet (modige nok til at indse, at målet også ændrer sig over tid).

Hvem får "del af kagen", af stipendier, bidrag og priser? Hvem kan sælge til scener og festivaler? Hvem får "bestillingsarbejde" eller invitationer til at danse? Hvem kan gøre, hvad han/hun vil? Hvem kan ikke gøre det? Hvorfor? Den mest enkle måde at svare på er at gentage det jeg skrev tidligere: Politik, marked og økonomi, men det er for nemt. Man kunne også sige, institutionens ledere, producenter, kuratorer, koreografer, kritikere, bureaukrater ... jeg vil sige, at det er vi selv. Vi ejer vores drømme og visioner. Vi ejer også evnen til at lære og udvikle de værktøjer, vi har

brug for at være i fremadrettet bevægelse. Vi kan tage ansvar, blive involveret i netværk og programråd, fungere som gode "peers", hjælpe hinanden og foreslå ændringer, når systemet brister. Vi kan bruge vores demokratiske rettigheder og tale med dem, der har magt nok til at styre de betingelser, som vores arbejder kræver.

Dansehallerne skal skabe plads og støtte til alt dette. Vi skal være den platform, der muliggør kollegial udveksling og udviklingsmuligheder. Vi skal være et sted for mødet med dansekunst og andre koreografiske udtryksformer. Hos os skal den skabende danser finde daglig træning, efteruddannelse, repetitions- og arbejdsmuligheder samt administrativ bistand, men også de forestillingsrum, som de nye præsentationsformater kræver. Dansehallerne giver et bredt og varieret publikum i alle aldre mulighed for at møde det bedste, som kunstformen har at byde på. Vi tilbyder mødesteder.

Uden danseren er der ingen dans. Høje, lave, tynde, tykke, unge eller gamle – vi, der danser, er forskelle lige. Dans er en vigtig del af vores kulturarv. Nyskabende aktiviteter driver vores kulturelle udvikling. Kulturel udvikling bidrager til både samfundsmæssig og økonomisk udvikling. Undervejs kan både danseren og publikum have det sjovt, være frygtelig bekymret, være bange, vise mod og meget mere. Jeg ønsker at vi alle formår at lytte, se, føle, vide og intuitivt forstå, hvordan vi bedst kan udtrykke vores sammenhæng, føre en dialog, handle proaktivt og leve livet uden at blive fanget i vanen.

Efva

P.S. Sæsonen er i gang. Gå ikke glip af chancen for nye møder med dansens både og nye og gamle ansigter ...

Hver måned skriver Dansehallernes kunstneriske leder og direktør Efva Lilja et indlæg med refleksioner over kunsten og dens betydning i vores samfund og samtid. Indlægget bringes i Dansehallernes nyhedsbrev og på dansehallerne.dk